

Euskal Herriko Ahotsak  
ahotsak.com

*Maria Etxeberria Murgiondo*

*Legazpi,  
Gipuzkoa  
(1921)*

Aurkibidea



## Biografia



1921ean jai zen Mutiloako meatzeetako langileentzat egindako etxean, "Troiko minetan". Ama Mutiloako Markaztegikoa zuen, eta aita legazpiarra; bost anai-arreba ziren familian. Aita Patrizio Etxeberriaren laguna zen; eta, hark lana eskainita, Legazpira joan ziren bizitzera "Konfiteronekoa" etxera, Mariak bi urte zituela. Eskolan, Legazpiko nazionaletan ibili zen zortzi urtetik 13 urtera bitartean. Josten ikasten ibili zen Bikuña kalean; eta gerora, ahizparekin eta koinata batekin etxean hasi zen jostelanean. 1938-40 urteetan, milizianoei trajeak josten aritu zen. Abaltzisketako gizonarekin ezkondu eta Legazpin jarri ziren bizitzen. Senarrak ardo-biltegia zuen eta Maria ere hantxe aritu zen lanean.

## Zintak

### LGA-040

- **Proiektua:** Legazpiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Otegi, Aitziber
- **Data:** 2010-07-06
- **Iraupena:** 84 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Eider

## Pasarteak

### 1. Elkarrekin bizitzeko moduak

- **Erref:** LGA-040/005
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:06:56. **Bukatu:** 00:09:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

### Laburpena:

<p>Lehen, bikoteak ezkontzen zirenean, bietako bat etxera ezkontzen zen;

eta denen artean ondo konpontzea zaila zen. Beste bikote batzuk beste familia batzuekin jartzen ziren bizitzen, "derecho a cocina" tratua zeukatela. Ezkongabeak apopilo egoten ziren familietan, eta horri esker, hainbat familiak bizimodua ateratzeko modua izaten zuen.</p>

## 2. Hainbat lekutan bizitzakoak

- **Erref:** LGA-040/006
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:09:32. **Bukatu:** 00:11:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

### Laburpena:

<p>"Konfiteroaren etxetik" "Elizondora" pasa zirenean, erreterotzen ziren. Lehengo eta oraingo bizimodua alderatzen ditu.</p>

## 3. Gutxi izan, baina denen artean banatzeko ilusioa

- **Erref:** LGA-040/007
- **Iraupena:** 0:00:59. **Hasi:** 00:11:08. **Bukatu:** 00:12:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

### Laburpena:

<p>Mariaren senarraren familian, 12 senide ziren. Gozokiak erosten zituztenean, senideen eta auzokoen artean banatzen zituzten, ilusio izugarria egiten zieten.</p>

## 4. Tabernan ematen zuten janaria

- **Erref:** LGA-040/010
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 00:14:19. **Bukatu:** 00:16:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

### Laburpena:

<p>Lehen tabernan zer jaten zen aipatzen du: baba gorriak, dilistak, aza, azalorea, garbantzuak, paella, arroz-esnea, haragi gisatua, oilaskoa... Gogoan du oilaskoak hiltzera dedikatzen zen emakumea.</p>

## 5. Sukaldeko lana, lehen mimatuagoa

- **Erref:** LGA-040/011
- **Iraupena:** 0:03:01. **Hasi:** 00:16:51. **Bukatu:** 00:19:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Aisia » Jai-giroa » Etxe barruko ospakizunak

**Laburpena:**

<p>Lehen sukaldeko lana gehiago mimatzen zen. Santikutz egunean, goizeko 5etan meza bat egoten zen, sukaldarientzat bereziki. Urteko okasio berezietan, familia osoa elkartzen zen. Batetik eta bestetik etortzeko, senideak nola moldatzen ziren azaltzen du Mariak. Egun horietan, biribilkia saltsan eta mingaina jaten zuten.</p>

**6. Ekonomikak pizteko ikatza**

- **Erref:** LGA-040/013
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:21:49. **Bukatu:** 00:22:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

**Laburpena:**

<p>Ekonomika pizteko, ikatza erabiltzen zuten. Ikatza nondik ekartzen zuten azaltzen du.</p>

**7. Tabernako ordutegia eta gauzaina**

- **Erref:** LGA-040/016
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:25:39. **Bukatu:** 00:27:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Aisia » Taberna giroa
- Lanbideak » Udal langileak

**Laburpena:**

<p>Tabernako lana goizean goiz hasten zen, eta gauean berandu bukatzen zen. Gaueko 11etan erronda egiten zen: gauzaina egoten zen orduan, eta atean bastoiaz jotzen zuten. Julian Ojanguren zen gauzaina.</p>

**8. Txikiteoko ohiturak**

- **Erref:** LGA-040/018
- **Iraupena:** 0:03:31. **Hasi:** 00:28:41. **Bukatu:** 00:32:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Aisia » Taberna giroa

**Laburpena:**

<p>Lehen txikiteorako joera handia zegoen: lana bukatu ostean izaten zen, eta kuadrillatan elkartzen ziren; ardo beltza edaten zuten, kristal lodi-lodizko edalontzi astunetan. Zahatoa ere ekartzen zuten batzuek, eta beraiek ardoz betetzen zieten; izan ere, 1944an, Mariaren senarrak ardoa saltzeko lokala ireki zuen. Zahatoan ardoa bakarrik sar daiteke, bestela, materiala hondatu egiten da-eta.</p>

## 9. Tabernatako karta-jokoak

- **Erref:** LGA-040/019
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:32:12. **Bukatu:** 00:33:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Aisia » Taberna giroa

### Laburpena:

<p>Tabernan ohitura handia zegoen musean egiteko. Baina emakumeak ez ziren sartu ere egiten tabernatan. Lehen gizonak tabernatan zer karta-jokotan aritzen ziren aipatzen du.</p>

## 10. Eskolan Primo de Riveraren garaian

- **Erref:** LGA-040/021
- **Iraupena:** 0:00:43. **Hasi:** 00:35:08. **Bukatu:** 00:35:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1923-1931: Primo de Rivera

### Laburpena:

<p>1929an, Primo de Riveraren diktadura zela, eskolako sarreran letra handiekin jartzen zuen "Miguel Primo de Rivera, Marqu&eacute;s de Estella"; goiz batean, ordea, tapatu egin zuten protesta gisa.</p>

## 11. Eskolak maistrari buruzko oroitzapen txarrak

- **Erref:** LGA-040/023
- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 00:37:04. **Bukatu:** 00:39:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

### Laburpena:

Eskolako maistra bat gogorra zen; beti erdaraz egiten zien. Gaur egun, uste du haurdun zegoelako, ez zela ondo egongo; eta horregatik zigortzen zituela umeak arrazoirik eta errukirik gabe.

## 12. Josten ikasten aritu zenekoa

- **Erref:** LGA-040/025
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:40:19. **Bukatu:** 00:41:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

### Laburpena:

13 urte zituela, eskola utzi zuen Mariak. Bitartean, josten ikasi zuten Bikuña

kalean, maistra Carmen Urkiola zuela. Josten eta makinaz bordatzen ikasi zuen. Gerora, Mariak bere kabuz jarraitu zuen josten ikasten.

### 13. "Singer" josteko makinak

- **Erref:** LGA-040/027
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:44:04. **Bukatu:** 00:45:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak » Gipuzkoako lantegiak
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Beste aurrerapen batzuk
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

#### Laburpena:

<p>Lehen, josteko makinak "Singer" markakoak ziren. Pedalari emanda funtzionatzen zuten; Mariak altzari bat sortu zuen makina jasotzeko.</p>

### 14. Josteko pausoak eta garai hartako estiloak

- **Erref:** LGA-040/029
- **Iraupena:** 0:02:56. **Hasi:** 00:46:36. **Bukatu:** 00:49:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

#### Laburpena:

Jantziak josteko, hainbat pauso zeuden: lehenengo, neurriak hartu; gero, tela ebaki; orduan, albaindu; eta azkenik, probatu (oro har, bi aldiz). Aldizkarietatik hartzen zituzten arropak josteko ereduak. Orduko estiloak aipatzen ditu. Eskoteak lehen nolakoak ziren azaltzen du.

### 15. Besaburuko betegarriak

- **Erref:** LGA-040/030
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:49:32. **Bukatu:** 00:50:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

#### Laburpena:

Lehen ere erabiltzen ziren besaburuko betegarriak; nola egiten zituzten azaltzen du.

### 16. Lehenengo eta oraingo janzkeraren arteko aldeak

- **Erref:** LGA-040/031
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:50:26. **Bukatu:** 00:51:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

**Laburpena:**

Normalean, blusek mahuka luzeak izaten zituzten lehen. Lehen emakumeek ez zituzten erabiltzen kamiseta tirantedunak eta galtzak. Gorputz motaren arabera, galtzek zer eragin duten aipatzen du.

**17. Material desberdina egunaren arabera**

- **Erref:** LGA-040/032
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:51:55. **Bukatu:** 00:52:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

**Laburpena:**

Lehen zer arropa mota eramaten zuten aipatzen du: material batzuk egunero erabiltzeko, eta besteak jaietarako.

**18. Beltzaran egoteagatik, lotsatuta**

- **Erref:** LGA-040/033
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:52:49. **Bukatu:** 00:54:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Apaintzea

**Laburpena:**

Azala zuria eramaten zuten; baserritarrek azala beltzarana izaten zuten. Baserritar batzuek, lotsatuta, lixibarekin garbitzen zituzten besoak.

**19. Gaztetako aisialdia**

- **Erref:** LGA-040/035
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:56:27. **Bukatu:** 00:57:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

**Laburpena:**

<p>Lagun kuadrillak herrian bertan ibiltzen ziren; gainerakoan, zer jaitara joaten ziren azaltzen du. Orduko aisialdiko planak aipatzen ditu.</p>

**20. Umetako jolas batzuk**

- **Erref:** LGA-040/036
- **Iraupena:** 0:02:59. **Hasi:** 00:57:42. **Bukatu:** 01:00:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

**Laburpena:**

Umetan jolasean ibiltzen ziren, eta jolas haietako batzuk azaltzen ditu.

**21. Kalderon jolasa**

- **Erref:** LGA-040/039
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 01:02:09. **Bukatu:** 01:03:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

**Laburpena:**

Kalderon jolasa azaltzen du. Haren bidez, meriendako arkumea jokatzeko zuten.

**22. Kalderon jolasa**

- **Erref:** LGA-040/041
- **Iraupena:** 0:00:20. **Hasi:** 01:04:24. **Bukatu:** 01:04:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

**Laburpena:**

Kalderon izena du aurretik azaldutako jokuak.

**23. Dendan ardoa saltzen eta gordetzen**

- **Erref:** LGA-040/044
- **Iraupena:** 0:03:05. **Hasi:** 01:07:02. **Bukatu:** 01:10:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Lanbideak » Negozioak, dendak

**Laburpena:**

Beraien dendan, ardoa nola saltzen eta gordetzen zuten azaltzen du.

**24. Mezaren osteko anisa eta berriketa**

- **Erref:** LGA-040/046
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 01:11:17. **Bukatu:** 01:12:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Aisia » Taberna giroa

**Laburpena:**

Lehen anisa edaten zen gehienbat. Baserritarrak mezara etortzen zirenean, anisa edaten zuten meza entzun ostean, eta kontu-kontari aritzen ziren.

**25. Gerra hasieran Legazpitik ihes egin zutenak**

- **Erref:** LGA-040/048
- **Iraupena:** 0:03:18. **Hasi:** 01:15:45. **Bukatu:** 01:19:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

**Laburpena:**

Gerra garaia ezagutu zuen Mariak: batzuek herritik alde egin zuten, eta beste batzuk herrira sartu ziren; orduan, Mariaren gertuko hainbat gizonek ihes egin zuten Frantzia aldera. Ihesaldian, tiroketa izan zen; baina, zorionez, ez zitzairen ezer gertatu.

**26. Falangeko milizianoentzako trajeak josten**

- **Erref:** LGA-040/050
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 01:20:27. **Bukatu:** 01:23:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Politika » Jarrera politikoak » Falangistak
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

**Laburpena:**

Mariak gerrako trajeak josten zituen Falangeko milizianoentzat; beste jostun batzuk ere horretan aritu ziren.

**Ahotsak.eus**-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

*2026-08-12*

**CC-by-sa | Ahotsak.eus**

Badihardugu Euskara Elkarte  
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar  
943121775 - ahotsak@ahotsak.com